

naast kwamen er oorspronkelijke drama's op de planken. De directie had namelijk, net als die in Amsterdam, eindelijk een auteursrecht van vijf procent ingesteld. 'Het oorspronkelijke werk stapelde zich weldra op hun bureaux op, maar zelfs de bloem daarvan bleek slecht van kwaliteit. Eerst met "Uitgaan" van Glanor (ps. van H. Beyerman) veranderde dat in 1873.'⁴⁹⁾

L. Simons⁵⁰⁾ trachtte in een artikel een verband te leggen tussen het 'karakter' van de werkstad Rotterdam en de ontwikkelingen naar meer natuur, meer realisme in het toneel, die in de laatste decennia van de 19de eeuw, maar ook eerder, met Corver aan het einde van de 18de eeuw, juist in Rotterdam plaats vonden. 'Scheppende verbeeldingskracht', 'durf en volharding', 'nuchterheid', 'eenvoud' en 'gemeenschapszin' zag hij als de kenmerken van de Rotterdamse 'ziel', waarbij de toneelvernieuwingen wonderwel pasten.

Wellicht valt er iets voor deze 'verklaring' te zeggen, als we kijken naar de toneelkunstenaars en hun begunstigers. Maar dat de Rotterdammers zich niet in één keer gewonnen gaven aan de moderne stijl, daar wijst Hunningher⁵¹⁾ heel nuchter op: 'of het publiek in de havenstad toen reeds meer dan elders op realisme was gericht? Ter stijving van de kas moesten Albregt en Van Ollefen toch regelmatig weer de oude draken bestijgen. Maar ze deden het met groeiende tegenzin.'

Op den duur vond het realisme een vruchtbare bodem in Rotterdam. 'Maar zóo eenzijdig kan het leven niet genomen worden, of een behoefte aan het tegendeel breekt zich baan. En zoo treft het, hoe in deze werkstad, met haar onromantischen atmosfeer, juist de meest romantische kunstuiting sterk in trek was, en nóg is gebleven: de Opera, de Deutsche Opera.'⁵²⁾ De eerste opvoering van 'Tannhäuser' had in de Rotterdamse burgerij een grote liefde voor Wagner opgewekt. Naast werk van deze componist stonden ook opera's van Mozart, Bellini en vele anderen op het repertoire. De Opera van Rotterdam was werkelijk een succes: uitverkochte zalen, en van 1860 tot 1885 werden er 99 opera's met een totaal van 2093 opvoeringen alléén te Rotterdam gegeven. 'De kroon spande "Faust" van Gounod met 127 opvoeringen.'⁵³⁾

De initiatiefnemer van de oprichting van een eigen opera, de componist Willem Frans Thooft, had de groeiende belangstelling voor opera, ook in de middenlaag van de bevolking, voorzien. In 1859 becijferde hij dat een stad met ruim 100.000 inwoners 4.000 potentiële bezoekers telde. 'Die 4000 potentiële bezoekers zouden,